

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת עו תשפ"ד

גליון ב' אלפים קט"ז

שנה כ" • גליון כ"ה

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת צו תשל"ו

- העולה מכפרת על הרהור הלב, אשר צריך האדם שיהיו מחשבותיו טהורים מכל מחשבת איסור.
- הנזהר כל היום ממחשבות אסורות, זוכה בשעת התפילה להתפלל בלי מחשבות אחרות שאינן מענין התפילה.
- הדרך לבוא לידי מחשבות טהורות על ידי שאדם מקיים בעצמו שויתי ה' לנגדי תמיד, וזוכר שש הזכירות שיש לזכור בכל עת, וממילא אינו בא למחשבות אחרות ואסורות.
- חובת הכוונה בתפילה ובקריאת שמע, והזהירות באיסור שיחה בשעת התפילה.
- הסיבה שנמצאו בימינו הרבה תפילין פסולין, לפי שיש המזלזלים ח"ו בקדושת התפילין ונוהגים בהם שחוק וקלות ראש, ולכן מוטב שיניחו תפילין פסולים.
- המקור למחשבות אסורות הוא מחמת תאות וחמדת הממון, וכפי שכתב בנועם אלימלך שהנותן עיניו במטבע נכבה אצלו אור השכל.
- תאות הממון הוא המקור לכל התאוות, והוא השורש של הצרות ברוחניות ובגשמיות. ואין חילוק בין המשועבדים לאליל של חמדת הממון לאליל של שאר עבודה זרה.
- מדרגת 'שונאי בצע' שראו אצל הצדיקים, וכמה עובדות בזה מוקד"ק מצאנו זי"ע.
- מדברי הזוהר הקדוש שהלומד תורה בלילה אורייתא קא מודעא ליה חוביה, ולכן יש ענין גדול וחשיבות יתירה להשכים ללמוד תורה בעוד לילה.
- ביותר צריך לזרוז למי שחושש לחסרון כיס ולא יבוד ממון ולכן אינו משכים ללמוד תורה, שגם הוא יתחזק ללמוד בלילה עד הבוקר, ואז יבין וישכיל שבאמת אין לו שום איבוד ממון, והכסף לא יענה את הכל.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

דרך ארץ קדמה לתורה

- ממרן זי"ע, שיסוד המצוות הם המצוות שבין אדם לחבירו, דרך ארץ ומדות טובות, אהבה ואחווה.
- הגורם לחורבן בית המקדש, על עזבם את תורתו אשר נתתי לפניהם, היינו במה שנוגע אליהם בין אדם לחברו.
- מספח"ק אגרא דפרקא בשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב, דעל ידי שהאב נהנה מממון גזול ושלא ביושר, פוגם על ידי כך בבניו שלא ילכו בדרך הישר.
- ראייה מופק העוף שנהנה מהגזול, ולכן אינו ראוי לעלות על המזבח, ואף שזה באונס.
- כאשר האב חפץ בקיום 'זאת תורת', שבניו יעסקו בתורה, יקח מוסר מקרבן 'העולה', שהשי"ת שונא גזול בעולה, ורק על ידי פרנסה כשרה יגדלו בניו ביאות.
- 'זאת חוקת התורה', על ידי חק לישיני דמוזוני, יצליחו הבנים בתורה
- הסיבה לזה אשר 'נפש כי תחטא ומעלה מעל בה', והיינו שהאדם עובר עבירות חמורות, הוא מכיון שקודם לכן עבר על 'זכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו'.

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת צו תשל"ו

הלב, שנאמר (יחזקאל ב, לב) 'העולה' על רוחכם היה לא תהיה, וכן הוא כאן בתרגום יונתן 'דא אורייתא דעלתא דאתיא למכפרא על הרהורי לבא'. ואף שאמרו (קידושין לט, ב) שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ולכאורה לא היה צריך כפרה על הרהור הלב, אבל בכל זאת הרוצה לצאת ידי שמים, צריך להיות מנוקה מעון לגמרי ואפילו ממחשבה רעה, ועל זאת באה העולה לכפר. או שמא הכוונה על אותן עבירות שבהם הרהור עצמו הוא איסור, כגון הרהור עבודה זרה (שם), או הרהור עריות רח"ל שהוזהרנו (במדבר טו, לט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' (ראה שו"ת דברי יציב או"ח סימן מא), והעולה מכפרת על הרהורים אלו אשר לא כדת.

הן מודעת זאת מדרגת זיכוך המחשבה של הצדיקים הקדושים יסודי עולם, ולא רק בדורות הקודמים אלא גם בדור האחרון, כפי ששמעתי מהגה"ק מראדומישראל זצוק"ל - שהיה מגאונים עולם בדור הקודם, ומי ימלא שבח צדקותו וזכרונו המופלא, אשר זכיתי לראותו כמה פעמים ואף כתב לי כתב סמיכה שאני ראוי להורות ולפסוק שאלות - שהעיד על עצמו שמימי לא היתה לו מחשבה זרה באמצע

בתורה"ק (ויקרא א-ב) וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו.

פירש רש"י, צו את אהרן, אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כים, ע"כ. מפרשי התורה ענו ואמרו דברים הרבה לבאר איזה חסרון כים יש בקרבן עולה יותר משאר קרבנות (ראה חזקוני; מורחי; גור אריה), וראה באור החיים הקדוש כאן שהביא כמה פירושים בשם המפרשים, והוסיף לפרש אף הוא לדרכו בקודש, שהכוונה על ריבוי העצים שצריך לתת על המזבח כל הלילה והאש אוכלת אותם, עיי"ש, ובאמת גם זה קשה קצת, וכי נחשב לחסרון כים לגבי כלל ישראל מה שצריך לבער עצים כל הלילה, והלא לדבר מועט יחשב זה כלפי הציבור, וראה גם בכלי יקר שהוסיף לבאר בזה לדרכו בקודש, עיי"ש. וכיון שנתנה רשות לפרש, אענה אף אני חלקי בזה.

והנראה לבאר בהקדם מה שאמרו חז"ל (ירושלמי שבועות א, ו; ויקרא רבה ג, ג) שהעולה מכפרת על הרהור

והדרך לבוא לידי מחשבות מהורות הוא על ידי שהאדם מקיים בעצמו (תהלים מז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, הוא אינו שוכח את ה' אלקיו אפילו לרגע כהרף עין, ובכל עת הוא זוכר את שש הזכירות שהביא בספר החינוך (בהקדמתו, ובסימנים: כה, כו, חז, תיה, תלב, שפו, ראה ביאור הלכה ריש סימן א).

צדיקים היו זוכרים תמיד את שם ה', ואפילו בשעה שהיו מתעמקים בלימוד התורה, כפי שמסופר על הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, אשר למד במשך י"ח שנה אצל הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע (שהיה גאון הגאונים, מגאוני קמאי, צדיק יסוד עולם, ונדפס ממנו הספר מעט הכמות ורב האיכות 'נזיר השם' על אבן העזר, ואחיו הצעיר הגה"ק בעל ההפלאה זי"ע מביא הרבה פעמים חידושי תורה בשמו בספריו), ובמשך שנים אלו היה הרבי ר' שמעלקא מלמד שיעורים לתלמידים גמרא ותוספות ופוסקים, נגלה ונסתר, ופקד על תלמידו הרה"ק מלובלין שהוא יעמוד על המשמר להשגיח עליו שבשעה שהוא מדבק עצמו בתורה בעומק העיון ובהתפשטות הגשמיות, לא יסיח דעתו מדבקות הבורא וזכירת שם הוי"ה, ואם יהיה נדמה לו שבא לידי היסח הדעת, מיד יזכיר לו. אולם העיד הרה"ק מלובלין ואמר: מעיד אני בתורת אם לא יגיד וגו', שבמשך כל י"ח השנים שלמדתי אצלו, לא אירע מעולם שהייתי צריך להזכיר לו, כי תמיד ראיתי שהוא זוכר את ה' גם ברוב דבקותו בתורה, מלבד פעם אחת שהיה נדמה בעיני שהוא כל כך דבוק בעומק עיונו ומופשט לגמרי מהעולם הזה, וחששתי שמא הסיח דעתו ורציתי

התפילה. בינו נא זאת עד היכן הדברים מגיעים שיוכל יהודי להתפאר בעצמו שכל ימי חייו לא היתה לו מחשבה זרה בתפילה.

ובשדיברו הצדיקים אודות הנקרא אצלם 'מחשבה זרה', אין הכוונה למחשבות זרות של סתם בני אדם, אלא כפי המסופר על הרה"ק בעל אמרי נועם מדזיקוב זי"ע, בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, שפעם אחת פנה אל מוחתנו זקה"ק מצאנו זי"ע ושאל אותו: מחותן, מה עושים אם באמצע התפילה נופלת מחשבה זרה. בעוד שהעומדים משתוממים למשמע השאלה המשיך הרה"ק מדזיקוב ופירש את דבריו: כוונתי שבאמצע התפילה עולה במחשבה יישוב על דברי רמב"ם מוקשים. נענה זקה"ק לעומתו בפליאה: מחותן, אינני מבין אתכם, כשיהודי עומד בתפילה לפני ה', איך הוא יודע כלל שיש רמב"ם בעולם, עכר"ק. הרי שאצל צדיקים כשאמרו 'מחשבות זרות' היתה כוונתם על מחשבות רוחניות, שגם ממחשבות אלו היו שמורים בשעת התפילה, ואילו לשאר מחשבות זרות כפשוטם לא היה להם שייכות כלל אפילו בשאר שעות היום.

*

האמת היא דהא בא תליא, שיהודי אשר במשך כל שעות היום מחשבותיו שמורות במהרה מכל מחשבת פסול והוא נוהר באיסור של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, הוא זוכה בשעת התפילה שלא יעלו בלבו שום מחשבות זרות שאינן מענין התפילה.

ולתקיים יותר, ואני מוכרח לקחת לעצמי בר לתת תנומה לעפעפי לזמן קצר. נענה לעומתו רבי שמעלקא בתוכחה: מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה (שבת י, א; לג, ב). שאל אותו אחיו: הלא אמרתי לך שאפסו כוחותי ואיני יכול להחזיק עוד מעמד. השיב רבי שמעלקא: הלא רואה אני שיש לך עוד כח ללכת ולהביא בר לשינה, והרי בזמן ובכח זה שהיית רוצה להביא את הכר היית יכול ללמוד עוד מעט, לכן יש להמשיך בלימוד עד שתכרע ותפול על מקומך מרוב עייפות, אז תוכל לישן מעט, אבל עד אז אסור להפסיק כלל מהלימוד).

וסיפרה הרבנית מרים, שאחיה רבי שמעלקא עשה תחבולות שונות כדי שלא ישתקע בשינה באותו זמן מועט שהיה מוכרח לישן, ולכן היתה לו צנצנת מים על השלחן, וכשהגיע לידו עייפות עצומה הניח מצחו על הצנצנת, כך שלא יוכל להאריך בשינה. כך גם היה מחזיק בידו נר דולק בשעת השינה, למען לא יוכל להאריך בשינה מחשש שייכווה כשתגיע השלהבת אל בשרו. פעם אחת באמצע הלילה נפלה עליו תרדמה והניח ראשו על צנצנת המים וישן כשהנר בידו, אולם כשהקיץ משנתו ורצה להמשיך ללמוד ראה שהנר נכבה והנה חשכה ואפילה בבית. הוא הצמער צער רב על שאין לו אפשרות להמשיך ללמוד, כי לא היה לו בבית קיסמי אש לחזור ולהדליק מהם את הנר.

בתוך כך גמר בדעתו לצאת אל הרחוב עם הנר הכבוי, אולי ימצא איש שידליק לו את הנר. אולם מרוב

לגשת אליו להזכירו, אך אז רמו לי בידו שאיני צריך להזכיר לו.

*

מדרי דברי אודות עוצם דבקותו בתורה של הרבי ר' שמעלקא, אזכיר מעשה שהיה אצל הרה"ק מאפמא זי"ע (שהיה גאון הגאונים ושר התורה, והיה זקן הצדיקים בדורו, וכל הצדיקים היו נכנעים לו ונהגו בו כבוד), שהגיע פעם אל עיר אחת ששם התגוררה הרבנית מרים ע"ה, אחותם של האחים הקדושים, הרבי ר' שמעלקא ובעל ההפלאה זי"ע, (אשר אף היא עצמה היתה צדקנית גדולה וחשובה, וגם היתה בת תלמיד חכם, הוא אביה הגה"ק רבי צבי הירש זי"ע אב"ד משורטקוב), והלך הרה"ק מאפמא לבקר בביתה, כאשר אליו מתלווה ציבור גדול.

כשנבנם הרה"ק מאפמא לביתה ביקש ממנה אולי תוכל לספר לו דבר מה אודות אחיה הרבי ר' שמעלקא, וענתה ואמרה: מי אנכי לספר ולחוות דעת על אחי, רק דבר אחד יכולה אני לספר.

ובך סיפרה, שרבי שמעלקא היה יושב ועוסק בתורה יומם ולילה ללא הפסק, ומעולם לא עלה על מיטה ליתן שנת לעיניו, אלא היה יושב ולומד עד שאפסו כוחותיו וחמפתו שינה לאונסו, אז היה נרדם לשעה קלה על השלחן. (על כך ידוע המעשה שפעם אחת ישב רבי שמעלקא ולמד יחד עם אחיו בעל ההפלאה במשך כמה ימים ברציפות עד שאפסו כוחותיו של בעל ההפלאה ואמר לאחיו: הנני חש שאיני יכול לעמוד

גופו, כי ראה זאת לעצמו כחטא ופשע על שהטריח את אליהו הנביא.

והראיתי מקור לכך ממה שמצינו בגמרא (קידושין מ, א) ברב כהנא שכאשר בא לידי נסיון הפיל עצמו מהגג, ובא אליהו וקבלו בידו שלא יזוק, ואמר לו אליהו 'אמרחתן ארבע מאה פרס', מוכח מזה שעל אף שרב כהנא עשה דבר גדול למסור נפשו למען כבוד שמים, במסירות נפש בפועל ממש, בכל זאת הוכיח אותו אליהו הנביא על שהטריח אותו, כי מוטב שלא להזדקק לידי כך. וזהו בכלל מה שמצינו (יבמות קבא, ב) שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, אשר אין לנו השגה בענינים גבוהים אלו.

בעין זה שמעתי מכ"ק אאמור"ר זי"ע, ששמע מוקדה"ק מצאנו זי"ע שאמר: העבירות שלי בוקעות רקיעים, עכד"ק. 'העבירות' של הצדיקים הם בענינים דקים מן הדקים כחוט השערה, סוג אחרי לגמרי מהעבירות שאנו מכירים, ו'עבירות' כאלו של הצדיקים נחשבים אצל אנשים כערכנו כדבר טוב ונכון אשר הלוואי וזכינו להם, וכגון שנחשב אצלם לחטא מה שמטריחים את אליהו להדליק להם את הנר להמשיך ללמוד תורה או להציל אותם בשעה שמוסרים נפשם למען כבוד ה'.

*

אמנם צדיק כמו הרבי ר' שמעלקא זי"ע אשר היה כל כך שקוע ודבוק בתורה עד שלא זכר שהוא נמצא בקומה גבוהה, הוא היה צריך שומר שיוכיח לו שלא להסיח דעת מהשי"ת בעת הלימוד.

שהיה דבוק בשרעפיו בעומק העיון בתורה נשכח ממנו שהוא מתגורר בקומה גבוהה, ויצא אל מרפסת הבית כביכול זהו דלת הבית, והנה בצאתו החוצה אל המרפסת ורצה להמשיך בדרכו במעקה המרפסת, באורה פלא הזדמן לפניו איש אחד ששאל אותו האם הוא זקוק לאש, ובתוך כך הושיט לו נר דולק ממנו הדליק רבי שמעלקא את נרו וחזר לתלמודו.

אחר כך התיישב בדעתו ותמה איך יתכן שאיש אחד יושיט לו נר מהרחוב בזמן שהוא נמצא במרפסת הגבוהה כמה קומות מהקרקע, וכששאל בשמים מי האיש שהדליק לו את הנר, אמרו לו שזה היה אליהו הנביא. מיד השליך עצמו רבי שמעלקא על הארץ בצער רב והחל לככות בכי תמרורים באומר, אוי לי, מה עשיתי, הלא אנכי חוטא ופושע שהארכתי בשינה עד שהייתי צריך להטריח את אליהו הנביא לבוא להדליק גרות. וכדי לתקן 'חטא' זה שהטריח את אליהו הנביא, היה רבי שמעלקא מתענה תעניות ומסגף עצמו זמן רב.

כששמע הרה"ק מאפמא סיפור זה מפי הרבניות מרים, התחיל לככות בהתעוררות רבה, עד שכל האנשים אשר התלוו אליו געו בככי גדול והתעוררות עצומה, באומרו: צאו וראו את מדרגתו של רבי שמעלקא, אשר תורתו היתה תורת אמת, תורה לשמה בקדושה ובטהרה, עד ששלחו משמים את אליהו הנביא אליו כדי שלא יתבטל מדברי תורה ויוכל להמשיך ללמוד, ובכל זאת הוא עינה בצום נפשו וסיגף את

זוכר שבשעת התפילה לא יעלו בלבו מחשבות זרות שאינן מעניין התפילה, כי הא בהא תליא. וידיעת ההפכים בשוה, שכאשר יצר מחשבות לב האדם משוטטות כל היום בעניינים גשמיים ותאוות ממאות, או שהוא להוט כל היום במחשבות תאות ממון, ואף מטילתו במקוה לפני התפילה אינה כהוגן והוא בבחינת 'טובל ושרץ בידו', אזי קשה מאד שיהיו לו מחשבות זכות בשעת התפילה, וכל מיני הרהורים משונים של הכלי הכלים עולים בלבו באמצע שמונה עשרה וקריאת שמע.

איני חושד אף אחד, אבל לב יודע מרת נפשו כמה קשה ליהודי לצמצם את מחשבתו ולכוון כראוי באמירת פסוק ראשון של שמע ישראל, אפילו רק כוונות פשוטות שנפסקו בשלחן ערוך (או"ח סימן ה, א; סימן סא, ו) שכשיזכיר השם, יכוין פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, ויכוין בכתיבתו הוי"ה שהוא היה והוה ויהיה, ובשם אלקים שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכוחות כולם, וצריך להאריך בחי"ת של אחד, כדי שימליך הקדוש ברוך הוא בשמים ובארץ, ויארץ ברלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם. והרי כוונה זו מעכבת ואם לא כיוון לבו בפסוק ראשון לא יצא ידי חובת קריאת שמע דאורייתא (שם סימן ס, ה).

ואם כך הוא בפסוק אחד, כל שכן שקשה לכוון בכל תפילת שמונה עשרה, ולכל הפחות בברכה ראשונה אשר לדעת המחבר בשלחן ערוך (או"ח סימן קא, א) אם לא כיוון בברכה זו לא יצא

אבל שלא בשעת לימוד התורה, כאשר יהודי יושב בביתו או הולך ברחוב, בוודאי שצריך כל אחד לקיים בעצמו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', אשר ענין זה מפורש לא רק בספרי מוסר וחסידות, אלא הלכה מפורשת היא בסעיף הראשון ברמ"א בשלחן ערוך אורח חיים סימן א', ומקורו בדברי הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק נב) וזה לשונו: שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקדוש ברוך הוא, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (יזמיהו כד, כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד, עכ"ל.

כאשר יהודי זוכר ומאמין כי משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם, והוא יוצר יחד לבם ומבין אל כל מעשיהם, יודע כל מחשבות לבם ושומע כל דיבורי פיהם, ובפרט אם הוא במדרגה ששם הוי"ה מאיר נגד עיניו, אין שום ספק שיהודי כזה מתנהג באופן שונה ונעלה יותר, והוא אינו יכול לבוא לידי הרהור עבירה ולא לעבור על 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

וכאמור לעיל, כאשר במשך כל שעות היום האדם נשמר ונוהר ממחשבות אסורות ופסולות, ממילא הוא

מוטב שלא יניחם. ויתכן שזו הסיבה אשר לדאבוננו ירדה קללה לעולם בדורנו בריבוי תפילין פסולים לאין שיעור. קשה הדבר לאומרו, והוא רחום יכפר עון וגו', אבל לדאבון הלב כמעט ואי אפשר להשיג בימינו תפילין כשרים, ואין דברינו על תפילין מהודרים, אלא שיהיו התפילין כשרים מעיקר הדין. ככל שמרבים לעסוק בענין זה, לברר ההלכה ולחקור אחרי הנעשה, רואים ושומעים דברים אשר לא שערסם אבותינו, ממש תסמנה שערות ראש מריבוי הפרצות בשדה כשרות התפילין. חדשים לבקרים שומעים עוד ועוד דברים נוראים, כגון מה שסיפר לי השבוע אברך אחד שבדק זוגות תפילין שנקנו בדמים מרובים, וכזוג אחד נמצאו מיני ניירות של כתבי עת למלא החלל במקום פרשיות כשרות, וזוג אחר היה ריקם לגמרי ללא פרשיות כלל, רחמנא ליצילן.

כל זאת עלתה לנו בימינו לפי שאין נוהרים כדת וכראוי בקדושת התפילין, ונתקיים מה שאמרו (סוכה כה, ב - כט, א) משל למה הדבר דומה לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו קיתון על פניו, ואמר לו אי אפשרי בשימושך, כך אחרי שבני אדם נכשלים בהתנהגות של שחוק וקלות בעת הנחת תפילין, ואין יודעים כיצד יש לנהוג בהם קדושה וכבוד ראש, שוב אין חפצים בשמים שאנשים כאלו יניחו תפילין, כי מוטב שיניחו על ידם סתם ניירות של כתבי עת ובהם ינהגו שחוק וקלות ראש, ולא ינהגו שחוק בתפילין קדושים המלאים שמות קודש שנכתבו בכוונה ובקדושה.

*

ידי חובתנו וצריך לחזור ולהתפלל, [וכבר הארכתני לדון (ראה שו"ת דברי יציב ח"ו, סימן יד, וסימן יז) בדברי המשנה ברורה (ביאור הלכה שם ד"ה והאינדא) שכתב שגם לדעת הרמ"א בשם הטור דהאינדא אין צריך לחזור ולהתפלל כשלא כיוון בברכת אבות, כיון שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכיון, היינו רק אם כבר סיים שמונה עשרה ונזכר שלא כיוון באבות, אבל אם עומד אצל ברכת אתה גבור ונזכר שלא כיוון באבות, ימתין על הש"ץ עד שיאמר ברכת אבות וכיוון לצאת, וכשיגיע הש"ץ לברכת אתה גבור יתחיל בעצמו, עיי"ש].

*

מתוך הזלזול בכוונת התפילה, גם באים לידי זלזול בכבוד התפילין, אשר קדושתם ואיסור היסח הדעת מהם חמורים יותר מהציץ, כמו שאמרו (מנחות לו, ב; שו"ע או"ח סימן כה, א) שאסור להסיח דעתו מהם אפילו רגע אחד, קל וחומר מציץ ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצחו תמיד שלא תסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה. ואף לדעת הראשונים (רבינו יונה, ברכות דף יד ב מדפי הר"ף; רא"ש, הלכות קטנות סימן כא; הובא בטור או"ח סימן מד, ומנן אברהם שם סק"ב, שו"ע הרב סימן כה, א) שאיסור הסחת דעת הוא רק בשחוק וקלות ראש, גם בואת יש המזלזלים ומשוהחים עם חבריהם בדברי הלצה ושחוק בעוד התפילין על ראשם.

מי שאינו נוהר כראוי בקדושת התפילין מוטב שלא יניח כלל תפילין, כפי שנפסק להלכה (שו"ע או"ח סימן לח, ד) שהמניח תפילין עליו להזיזה מהרהור עבירה ואם אי אפשר לו בלא הרהורים

העומד לפני תנור מוסק, ויש בזה כמה וכמה מדרגות זו למעלה מזו.

*

אמנם העיקר מה שנראה לומר בזה, שהסיבה שכל כך קשה בימינו להיזהר במהרת המחשבה נובעת מחמת ריבוי הרדיפה אחרי הממון, אשר זה גורם לטמטום המחשבה, כפי שכתב רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בנועם אלימלך (פרשת כי תשא, עה"פ זה יתנו) וזל"ק, כי הצורה של המטבע היא מכבה אור נשמת האדם, כאשר יבין מדרעתו, אם נותן דעתו על המטבע, נכבה אור השכל ממנו, עכ"ל"ק. בזה מבאר שם מה שמצינו בגמרא (פסחים קד, א) מאן ניהו בנן של קדושים רבי מנחם בר סימאי, ואמאי קרו ליה בנן של קדושים, דלא איסתכל בצורתא דזווא, וכבר הקשו שם התוספות (ד"ה דלא) שאמנם הוא עצמו לא הסתכל בצורתא דזווא, אבל מה ראה שגם אבותיו היו קדושים עד שייקרא מחמת כן בנן של קדושים, ותירצו שתולה קדושתו באביו שגם אביו היה קדוש, וביאור הדברים כתב שם בנועם אלימלך זול"ק, שהצדיק הגמור בוודאי גם בגלגול ראשון היה צדיק גמור, והגלגול ראשון נקרא 'אב' לגלגול שני זה שנתגלגל עתה, וזהו כוונת התוספות מאחר שלא יודע עתה בצורה כלל, גם 'אבותיו' הוא הגלגול הראשון גם כן היה צדיק, עכ"ל"ק.

דבר זה אמת ויציב, שתאות בצע כסף הוא המקור והשורש לכל התאוות הרעות, והוא הגורם לכל הצרות והאסונות שיש בעולם, ובפרט בדור הזה, אשר בני אדם להומים ומשועבדים

הן הן הדברים לגבי התפילה, שהאיש אשר מולול בקדושת התפילה, ובשעת חזרת הש"ץ וקריאת התורה הוא משוחח בשיחה במלה על עניני מסחר ועל כל חדש הנעשה תחת השמים, או משמים אין הפצים בתפילתו ודוחים אותו שלא יבוא לבית הכנסת להתפלל, כאמור (ישעיהו א, יב) כי תבוא לראות פני מי בקש זאת מידכם רמום חצרי, ובכחינת הכתוב (יזמיהו ב, ז) ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה.

כך גם מי שכל היום ראשו מלא בכל מיני מחשבות פסולות, ופתאום הוא חפץ לעמוד ולהתפלל ולומר ברוך אתה ה', בלי שום הכנעת הלב, אזי משמים מורפים תפילתו ואין מניחים לו להתפלל כראוי במחשבות זכות וטהורות.

לעומת זאת, אותם צדיקים הדבקים בה' אלקינו כל היום, ונוהרים כל היום שלא ייכשלו ח"ו במחשבות אסורות, אזי משמים מסייעים להם גם בשעת תפילתם שתהא מחשבתם זכה צלולה וברורה בלי שום מחשבה שאין לה שייכות לתפילה, ואפילו מחשבה של ישוב דברי הרמב"ם אין עולה בלכם בשעת התפילה, וכך הם עומדים בתפילה לפני ה' באימה וביראה כפי שהתפללו הצדיקים. כן בקודש ראו אצל יהודים יראי ה' בדרות שלפנינו, וכן זכיתי אני לראות יהודים כאלו, אשר אחרי כל תפילה היו צריכים להחליף את כל בגדיהם שהיו מלאים וספוגים בויעת גופם, ואף שלא התפללו בקולות ובזעקות, רק עמדו באימה ופחד לפני קונם עד שכל גופם נטף זיעה כמו

נורא ואיום, כאשר אנו מוצאים בהרחבה בספר יהושע ושופטים ושמואל ומלכים, ובספרי הנביאים ישעיהו וירמיהו, שכל כך השתקעו ישראל בטומאת עבודה זרה והיו מקטרים לשמש ולירח ולכל צבא השמים, ועובדים לעשתרות ולבעלים וכדומה, עד שאמרו ז"ל (איכה רבה, פתיחה, כב) שהיו מעמידים עבודה זרה על כל הר וגבע, ומסופר בנמרא (סנהדרין קב, ב) שמנשה מלך ישראל אמר לרב אשי, אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהמת אבתראי [פירש רש"י, היית מגביה שפת חלוקך מבין רגליך כדי שתהא קל לרוץ, והיית רץ לשם, מפני יצר עבודה זרה שהיה שולט].

אך מכאן ואילך, בשני אלפים השנים האחרונות, התגברה בעולם טומאת הממון, כאשר בני אדם רדופים אחרי בצע ממון, ויצר מחשבות לבם כל היום מבואם ועד צאתם רק על דבר הכסף הנמצא באמתחתם, והכסף יענה את הכל.

ושמעתי מצדיקים, שתאות הממון היא הטומאה הגדולה והגרועה יותר מתאות זנות ועבודה זרה, כי היא יותר מושכת וגוררת את האדם להסיתו ולהדיחו (עין ליקוטי מוה"ר, מהדורא קמא, סימן כג, ועוד).

דבר זה אנו רואים בחוש, שאפילו תינוק קטן כבן שלש שנים, שעדיין אינו יודע מאומה מתאות זנות או עבודה זרה, כבר הוא מכיר בממון וחומד ומתאוה לו, ואם נותלים ממנו ממבע אשר בידו הוא בוכה וזועק מרה, הרי לנו שתאות הממון היא תאוה שהאדם נולד עמה.

אחרי אליל הממון, שעל זה נאמר (שמות כ, ב) לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם, ואין שום חילוק בין אליל של עץ ואבן לאליל של חמדת הממון, וכל כך בני אדם משוקעים בתאות מזוגה זו של הממון, ויום ולילה לא ישבותו להשיג עוד ממון בלי לדעת שובע, כשנתקיים בהם (קהלת ה, ט) אוהב כסף לא ישבע כסף, ולא עוד אלא שמצטרקים בעצמם שאין להם כלל תאוה יתירה לממון רק שהם מוכרחים לממון עבור כדי חייהם, כאשר הם חיים חיי פורנות ומותרות.

*

ידוע מאמר הצדיקים (ספר החיים חלק ב, פרק ה; רבש לפי מערכת ז' אות ו; מעשה רוקח על הרמב"ם, הלכות מתנות עניים, י, א) על הפסוק (חבקוק ג, יב) בועם תצעד ארץ, שתיבת זע"ם נוטריקון ז'נות ע'בודה זרה מ'מון. והרמז בזה, שימות העולם שהם ששת אלפים שנה (סנהדרין צו, א) מתחלקים לשלש תקופות, שבכל אחת מהם היתה שולטת ביותר טומאה אחת משלש טומאות אלו.

בשני אלפים הראשונות לבריאת העולם שלטה ביותר טומאת זנות ועריות, כמו שכתוב (בראשית ו, ב) ויראו בני האלקים את בנות האדם כי טובות הנה וגו', ועל דור המבול נאמר (שם, יא-יב) ותשחת הארץ לפני האלקים וגו' וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

לאחר מכן, במשך שני אלפים שנה היתה התגברות גדולה של הקליפות על טומאת עבודה זרה באופן

היו יכולים לסבול שיש אצלם ממון. כן היה דרכם של צדיקים בדורות הקודמים וכן בדורות האחרונים, שמעולם לא הלינו פרוטה בביתם, וכפי שכתב באגרת הקודש שבספה"ק נועם אלימלך זול"ק, שמעולם אין מניחים ממון בקופסא, ולא לן אצלם אף לינה אחת הממון, רק מוציאים אותם לצורך עניי ישראל, עבל"ק.

בך גם נהג בקדשו זקה"ק מצאנו זי"ע, שלא הלין פרוטה אצלו בלילה, עד שפעמים כשעלה על יצועו וראה שאין תרדמה נופלת עליו, היה חוקר ודורש שמא נשאר בבית איזה מטבע, ואם לא מצאו מאומה בבית, היה אומר לגבאי מוה"ר משה יהושע ז"ל, או מוה"ר זאנוויל ז"ל, ללכת אל בתי האכסניא שבעיר ולברוק אצל האורחים הנמצאים שם אולי יש בהם אחד שהביא בעבורו ממון, כי כן היתה הרגילות בימים ההם, כאשר לא כל אחד היה יכול לנסוע ממדינה למדינה, וכשיהודי מארץ הונגריה נסע אל זקה"ק מצאנו, מרחק נסיעה של כמה שבועות, היה נפרד מכל בני עירו לפני הנסיעה (וכן היה נהוג בדור הקודם להיפרד מבני העיר לפני נסיעה, וזכורני כשנסענו פעם מרודניק לאילינוב, אשר היא מרחק נסיעה של כשעה ומחצה בלבד, נפרדנו מכל השכנים לפני הנסיעה, ובפרט כאשר נסעו חסידים מהונגריה ליו"ט לצאנו היה זה נחשב כנסיעה מופלגת שנמשכה לפעמים כמה חודשים מומן היציאה עד שחזרו לביתם לשלום), וכולם היו משגרים עמו קוויטלעך ופדיונות שיקח עמו לצאנו.

זאת ועוד, תאות הממון היא תאוה קשה אשר דבוקה בנפש האדם עד זקנה ושיבה, וקשה מאד להיגמל ממנה, כי בעוד שהשקוע בתאות ניאוף בני אדם יודעים להישמר ממנו, וגם הוא בעצמו יודע שהוא הולך בדרך רע ויבוא היום ויצטרך לשוב בתשובה על מעשיו, ולכשיוקין ויחלש כוחותיו יעזוב רשע דרכו, כך גם השקוע בתאות עבודה זרה, הרי כשיוקין בוודאי ימאס בהבליו כשיתבונן ויראה שהכל הבל ורעות רוח, ויתן אל לבו לשוב בתשובה. אולם השקוע בתאות ממון גם כי יזקין לא יסור ממנו, וכמעט לא ימצא אחד שישוב בתשובה על תאות הממון, כי אין איש שם על לב שיש איזה פגם בחמדת הממון, וכאשר מוכיחים אדם על שהוא רדוף אחרי תאות הממון, הוא מביט על המוכיח בפליאה ותמהון לכב ואינו מבין כלל על מה הוא שח, כיון שמעולם לא שמע שיש איזה פגם וחסרון בחמדת הממון, כי הלא היא חייו ואורך ימיו ובה יהגה יומם ולילה לטרוח בהתלהבות בעצות ותחבולות כיצד להרבות עוד ממון. הלא כל אחד רואה בחוש כי טומאה זו היא טומאה קשה מאד, אשר ממש מנפש ועד בשר תכלה.

*

שורש קיום כל התורה היא המדה אשר מצינו בתורה (שמות יח, כא) 'שונאי בצע', כפי שפירש שם רש"י, ששונאין את ממונם בדין, דהיינו שאפילו הממון המגיע להם בדין ובמשפט הם שונאים אותו שנאה עזה. כך ראו אצל צדיקים שהיו שונאים ומתעבים את הממון כמו השונא את מלאך המות, ולא

למטבע 'קרוין' אחד, והציעו לו לקנות במטבע זו כרטיס הגרלה מהגרלת הפיס שבארץ גרמניה, אשר העולה בגורל זוכה בסך עצום של כ"ה אלף רייכס-מאהלר, שהיה נחשב בימים ההם להון רב עד מאד. הוא אכן קנה לעצמו כרטיס אחד בהגרלה זו יום אחד לפני שנערכה. לאחר מכן ניגש אליו יהודי אחד שהאמין שלילד זה יש מזל טוב והציע לו לרכוש ממנו את הכרטיס שלו תמורת מטבע גדול יותר ממה ששילם עבור הכרטיס, והילד הסכים לכך ושמוח שכבר הרוויח איזה סכום. למחרת היום נודע שאכן כרטיס זה עלה בגורל, מה שגרם לילד להצטער מאד על רווח זה שנשמע מידיו. הגבאי ר' משה יהושע שראה שהילד שרוי בצער ויגון, וידע שאביו מחבבו עד מאד, הלך וסיפר הדברים לאביו הקדוש. פנה אליו אביו ושאל אותו: למה נפלו פניך? וסיפר לפניו הילד את פרשת הכסף אשר קרהו. למשמע הדברים נענה זקה"ק ואמר בשמחה רבה: יתברך וישתבח שמו של הקב"ה על כך, אני מלא שמחה שכך אירע ולא זכית בגורל, כי אין רצוני שיהיה לבני ממון כזה. כך היה זקה"ק שרוי בשמחה כל היום באומרו שהוא שמח שאין לבנו ממון כזה.

*

לעומת זאת, אלו המבוהלים ורחופים אחרי תאות הממון ושקועים בחמדתו, אין יכולים לפרוש ולהיגמל מתאוה זו, כמו שאמרו חז"ל (עין קהלת רבא ג, י) אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש לו מנה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות, וזה גורם להם להימשך גם אחרי שאר מיני תאוות

ואכן הלך הגבאי בשעת לילה מאוחרת אל בתי האכסניא, שם עבר בין כל האורחים והקיץ אותם משנתם, לשאול אם יש מהם מי שהביא מעות עבור זקה"ק מצאנו, והיה אם מצא שאחד הביא מעות, אמר לו הגבאי את דבר השליחות להביא אליו את הממון כבר עכשיו, ומיד היה חוזר לבית זקה"ק ונותן לו את המעות, אולם מאחר שבלילה לא היה זקה"ק נוהג לחלק צדקה (ראה פרי עץ חיים, שער מנחה ומעריב, פרק א; שער הכוונות, דרושי הלילה, דרוש א; ברכי יוסף, אורח חיים, סימן רלה, א; ועין שו"ת דברי יציב, אורח חיים, סימן רצג, א), היה מוסר את המעות לידי הגבאי על מנת שהוא יחלקם לעניים בבוקר, ורק אחרי שהגבאי זכה במעות על מנת ליתן לעניים, אז היה זקה"ק יכול לקרוא קריאת שמע שעל המיטה וליתן קצת תנומה לעפעפיו.

אף גם זאת היה דרכו של זקה"ק מצאנו זי"ע שהיה הכסף נבזה בעיניו נמאס, ופעמים היה מוציא מכיסו חבילות שמורות כסף בעלי ערך רב ועצום, ושורף באש או משליכם לאשפה ולבית הכסא, ואיני יכול לספר ברבים כל מה ששמעתי בזה מכ"ק אאמ"ר זי"ע עד כמה היה זקה"ק זי"ע ממאים ומבוה את המעות, ולעת זקנותו לא הכיר כלל בצורתא דווא.

שמעתי מפיו הקדוש של דו"ז הרה"ק רבי ישעיה ממשחויב זי"ע, בן זקוניו של זקה"ק מצאנו זי"ע, אשר בהיותו ילד כבן עשר שנים - וכידוע היה ילד עילוי ושנון - הזדמן לידו מעת לעת פרומות שנתנו לו החסידים הבאים אל זקה"ק, עד שהצטרף בידו סך העולה

דמים תרתי משמע (עפ"י מגילה יד, ב), כלומר, דמים פירושו ממון, אבל פירושו גם מלשון דם, כי הרבה דמים נשפכו וחיי אדם נפסקו בעבור הממון. מי ששקוע בתאות הממון חיוו אינם חיים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

*

ענין זה הוא הגורם למצב היהדות הירוד מאד במדינות אמריקה, אשר למזינת הלכ ישנם ערים גדולות שבהן כמה מאות אלפים אנשים מורע ישראל ואין ביניהם אפילו אחד שומר שבת, כל זאת לפי שבדור הקודם באו הנה רובם בשאיפה להרבות הון ולאסוף נכסים לרוב, ותיכף בתחילת בואם שיקעו עצמם ראשם ורובם בעבודה ובמלאכה, והלכו לגור בערים ומדינות מרוחקות בעבור הפרנסה, מבלי לשים על לב אם יוכלו לדור שמה כיהודים כשרים, והאם יש שם מקוה כשרה ושוחט כהלכה וכדומה, ובלתי אל הממון עיניהם, ושוב לא יפלא שבניהם אחריהם קמו תחת אבותיהם תרבות אנשים חטאים. היו אומר שכל השמד והרס הדת במדינות אלו מקורו בתאות הממון.

ולא לחינם אמר זקה"ק מגארליץ זי"ע בימים ההם, כי מומב לשרת בצבא של הגוים י"ב שנה ובלכד שלא לנסוע לאמריקה. לאחרונה הראוני מתוך אוצר הגוים הנמצא בשיבת 'תורה ודעת', גליון של כתב העת 'קול מחזיקי הדת' שיצא לאור בגליציה בשנים תר"ג-תר"ס, ובו נדפס קול קורא בחתימת גאוני וגדולי גליציה והונגריה המזהירים שלא לנסוע לאמריקה, כי שם ניקל להיכשל בחילול שבת ואכילת נבילות וטריפות.

וטומאות, ולדי גול ואונאה, וכשם שאמרו בגמרא (עבודה זרה כו, ב) שאני מינות דמשכא, כך גם תאות הממון היא סוג של עבודה זרה המושכת את האדם, וכפי שנרמז בלשון הגמרא (בבא מציעא נט, א) שכרכו באגודה אחת את שלשת החטאים 'אונאה וגול ועבודה זרה', עיי"ש, להורות שהממון הוא גם סוג של עבודה זרה, ועבירה גוררת עבירה, וכך יוצאים מרעה אל רעה.

הדבר ברור שקליפה ממאה זו של תאות ממון היא שהביאה את רוב האסונות והצרות שיש היום בעולם, ולולי תאות הממון היה לכל העולם פנים אחרות וטובות יותר, כפי הנראה במוחש מימות עולם, שכל זמן שכל אדם היה מסתפק כמה שיש לו ויושב בביתו הקטן עם חלקת אדמתו, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, חורש בשעת חרישה וקוצר בשעת קצירה, ומביא לביתו מעט ירקות וחיתים לפת לחמו, ומגדל פרה וכבש עבור החלב, וטווה ואורג חומים עבור בגדיו וכדומה, בלי להתאוות לשולחנם של מלכים, אזי היו כל יושבי תבל יכולים לשבת במנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח.

אולם מאז שהתפשטה בעולם תאות הממון - שכאמור מתגברת ביותר בשני אלפי שנים האחרונות, ובפרט בדורות האחרונים - נשתנה העולם לגמרי, החלו מלחמות לרוב ורבו מדנים וצרות בין איש לרעהו ובין מדינה לחברתה, עד כי איש את רעהו חיים בלעו בעבור בצע וחמדת הממון, וזה גרם לרוב האסונות בעולם ברוחניות ובגשמיות. זקה"ק מצאנו זי"ע אמר:

אחרים, הכוונה לאלהי כסף ואלהי זהב, שתתפתו להיות משועבדים ולהשתחוות לעבודה זרה של חמדת הממון, ועל זאת וחרה אף ה' וגו'.

כי אי אפשר להיות יהודי כשר ושומר תורה ומצוות בשעה שכל דעתו נתונה להרבות הון ולעשות חיל גשמי והולך אחר כל תאוות לבו, ואל ידמה אדם בנפשו במחשבת מעות שאחרי שלבוש הוא בבגדי חסידים דיו בכך ובשם יהודי כשר יכונה, כי הלבוש לא יועיל לו מאומה בעת שהולך אחר שרירות לבו וממלא כל תאוותיו, ומי שבכל ימי השבוע שרוי בין הגויים וכמעט שעושה כמעשיהם, אל ידמה בנפשו שבלבישת מלבושי חסידים ביום השבת, בלי לשוב בתשובה ולפרוש מתאוותיו, יתהפך ליהודי כשר ככל היהודים, כך גם מי שבכל היום הריהו מתנהג כמעט כמו גוי, אין יכול לבוא לעת ערב לבית המדרש ולדמות שבכך הוא נהיה יהודי כשר בלי לשנות מעשיו, כי יהודי ייקרא מי שבכל יומו מתנהג כיהודי, בשבתו בביתו ובלכתו בדרך בשכבו ובקומו ובכל עניניו, את הכל הוא עושה על פי התורה, ועבודת הבורא מוטלת על האדם כ"ד שעות ביממה ללא הפסק, והזוכה לכך חייו מלאים קדושה ונעלים מאד.

אין דברי מכוונים כלפי הרחוקים מדרך האמת שאין לי עסק עמהם, כי אם לבאי בית המדרש החפצים לילך בדרכי התורה, שעליהם לדעת בבירור את החובה שלא להיגרר אחר רוח הרחוב השורר כאן באמריקה, אשר אנשים שמופים בתאות הממון, וכן יחנכו את

אמנם בשנים האחרונות כאשר באו הנה ציבור גדול של שומרי תורה ומצוות, עלתה בידם להחזיק עצמם בשמירת הדת, אולם עדיין כל מבין נכוחה יראה כי רוח החיים כאן באמריקה היא ברדיפה אחר הממון, כשמשקיעים כל מעייניהם בתאוה רעה זו המנוגדת בתכלית לדעת התורה הקדושה, עד שחוששני כי רק אם יבוא משיח בשנה הזאת עדיין ימצא כאן ציבור גדול של יראים אשר ימשיכו להחזיק במעוז היראה, אבל אם ח"ו לא נזכה לבואו בשנים אלו ויתאחרו פעמיו מלבוא, ועדיין יהיו שקועים כל כך בתאות הממון, מי יודע מה יהיה כאן מצב היהדות בשנים הבאות.

כבר מילתי אמורה לפרש את אלה מקראי קודש הנאמרים בקריאת שמע (דברים יא, ד-יז) ונתתי ממך ארצכם בעתו וגו' ואספת דגנך ותירושך ויצהרך, אולם על אף שתזכה בכרכת שמים כרוך דגן תירוש ויצהר, לא תאכל מאומה מכל הדגן והתירוש והיצהר, אלא כאשר ונתתי עשב בשדך לכהמתך, אזי אתה בעצמך ואכלת ושבעת את אלו העשבים של הבהמות, בדרך שמצינו (עירובין כב, א) שאמר לדביתהו מי שלימו קורמי באגמא, כל זאת לפי שתסתפק כמועט ולא תתאוה למיני מערנים, ועוד זאת, משום שכל מעייניך ומחשבותיך יהיו נתונים אך ורק לתורה ועבודת ה' שבהם תעסוק כל היום, עד שלא יספיק זמנך לאסוף את הדגן תירוש ויצהר. אולם אחר כך באה אוהרת התורה, השמרנו לכם פן יפתה לבבכם ותתאוו לרוב דגן ותירוש ליהנות מהם, וגם וסרתם ועבדתם אלהים

והגבאי היה מבקש עבור נכדו של צדיק פלוני. זולת דודי הרה"ק רבי משה מבארדיוב זי"ע שהיה בנו של זקה"ק מגארליץ זי"ע וחתנו של דר"ז הרה"ק רבי אהרן מקרייז-צאנו זי"ע, ועל כך אמר בדרך צחות שלמולו הרע הוא לקה בכפליים, שהוא נכדו של זקה"ק מצאנו משני צדדים, הן מצד עצמו והן מצד זוגתו, כך שאין לו שום יחוס אחר להיתלות בו...

פעם אחת אירע שהלחץ זו הדחק גבר מאד בביתו של אאמו"ר, כאשר עברו כמה שבועות שלא בא לידו שום מטבע וכשל כח הסבל, ולכן גמר אומר בנפשו, עתה הפעם אכנס אל זקני הקדוש לבקש ממנו שיתן לי דבר מה להחיות את נפשי ונפש בני ביתי.

ובה סיפר לי אאמו"ר זי"ע את אשר אירע בעת ההוא: כיון שבאתי אל ביתו של זקה"ק ונכנסתי אל חדרו, ראיתי אותו יושב דבוק בשרעפיו בעבודת הקודש, ונוכח מחוזה זה הרגשתי כמו שיכור המתפקח מיינו ונעשיתי ככלי מלא בושא וכלימה, כשאמרתי אל לבי, מה לי להמריד את זקה"ק בענין שפל ובווי כמו ממון, ואכן מיד חזרתי על עקבי ויצאתי מהחדר.

ידיי אך יצוא יצאתי והנה אנכי שומע את קולו של זקה"ק קורא אחרי ושואל: מי היה כאן, גש נא אלי. לא נותרה לי ברירה וחזרתי אל חדרו של זקה"ק. הביט בי זקה"ק ושאל אותי זקה"ק בקול: מה אתה רוצה. אך מרוב בושא לא עניתי דבר. שוב שנית שאל זקה"ק: מה אתה רוצה, וגם עתה הפעם לא עניתי מאומה. התביישתי עד מאד

בניהם ובני ביתם שלא להשתקע ברעה חולה זו, וישימו על לבם שהממון אין מביא אושר, וחסרונו אינו מונע את האושר, ואדרבה כבר אמר הכתוב (משלי יו, א) טוב פת חרבה ושלוה בה.

*

שמעתי מכ"ק אאמו"ר זי"ע, שלאחר נישואיו, בהיותו צעיר מאד, היתה פרנסתו דחוקה עד מאד, והרכה ימים היה ממש רעב ללחם כפשוטו, וזאת על אף שהיה סמוך על שולחנו של זקה"ק מצאנו זי"ע במשך י"א שנה, כאשר היה מדובר שזקה"ק יתן לו סך רייניש אחד בכל שבוע לפרנסת ביתו, אולם למעשה היה זקה"ק מפזר ונותן לעניים את כל הממון שבא לידו, וכידוע שבביתו של זקה"ק היתה דלות ועניות גדולה.

כאשר נמשך הדבר זמן מה, התחכמו לפעמים הגבאים של זקה"ק לבקש את המעות לנכדיו על ידי תחבולה, שהגבאי היה נכנס לזקה"ק ואומר שהוא מבקש צדקה עבור יהודי אחד נכד הרה"ק מראפשיץ זי"ע שזקוק למעות, וכוננתו היתה לאאמו"ר, שביוו"ר היה חתנו של הרה"ק רבי ישראל מבארנוב זי"ע, נכדו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע^א, ואז היה זקה"ק נותן לגבאי. בתחבולה זו נהגו גם שאר נכדיו של זקה"ק מצאנו שהיו סמוכים על שולחנו, שהיו מוצאים לעצמם איזה יחוס

^א הרה"ק רבי ישראל מבארנוב זי"ע היה בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע. בן היה הרה"ק רבי ישראל חתן דודו הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק זי"ע, בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע.

מיאוס, באשר הורגל לכך מכבר, אך זאת יש לידע כי צורת חיים כזו ברדיפה אחר הממון, היא כמו חיי בהמה וחיה או גוי, אבל לא חיי איש יהודי אשר נשמת א-ל בקרבו, והיא ממאסת חיי תאוה טמאים כאלו, ומשתוקקת לחיי קדושה נעלים ללא תאוה זו.

*

ערתה נשוב לביאור הכתוב בפרשתו, וכפי דברינו למעלה שהרדיפה אחרי תאות הממון היא גורמת למחשבות זרות, וכדברי הנועם אלימלך שהגותו עיניו כמטבע נכבה לו אור השכל. ומרובה מידה טובה, שזה האיש שאינו רודף אחר הממון, וממאסו בתכלית המיאוס, בוודאי לא יבוא לידי מחשבות זרות ח"ו, כי אין הנאתו מדברים גשמיים ופחותים, אלא מקיום מצוות ולימוד התורה הקדושה, ואינו שמח ברוב הון, כי אם בעבודת הבורא וכשווכה לבנים ובנות צדיקים וצדקניות. כל חייו הם חיי תורה, ובכל היום הוא דבוק במחשבות טהורות ומקיים בעצמו 'שויתי ה' לנגדי תמיד', וכל תאוות לבו ושאיופותיו הם לעשות נחת רוח ליוצרו ובוראו, וכמו שהעיד הגאון בעל חזון איש זצ"ל על עצמו באגרת (קובץ אגרות חזון איש ח"א מכתב קנב) 'בהיותי שבור ורצוצן כל הימים ולא זכיתי לשום עונג מתענוגי החיים, נוסף לכאבי הגוף ושכירתו כל הימים, העונג היחידי הוא לי לעשות רצון קוני, ואין לי צער יותר גמור מכשלון בעון וכו', ואין לי בעולמי אלא זאת'.

זהו הביאור בדברי רש"י, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה,

שזקה"ק שואל אותי ואיני משיב לו, אבל הייתי בוש וירא להזכיר בפי לפני זקה"ק את תיבת ממון. כשסיפר לי אאמו"ר את אלו הדברים אמר: האמן לי, מי יתן ואיסור דרבנן יהיה כל כך מאוס בעיני כמו שהיה מאוס בעיני באותה שעה להוציא מפי את תיבת 'געלמ'.

עד שחזר זקה"ק בשלישית ושאל בקול גערת חכם: מה אתה רוצה. נוכח כך לא נותרה לי ברירה ועניתי בבושת פנים 'געלמ'. נענה לעומתי זקה"ק: וכי מעות אתה רוצה, הבה ואתן לך, ובתוך כך הוציא זקה"ק צרור של מטבעות ומסר לי מטבע אחד של גילדן ואמר לי 'הי לך', ושוב נתן לי עוד מטבע ואמר 'הי לך', וכך מנה לי י"ז מטבעות כשהוא אומר לי על כך אחד, הי לך, הי לך. ואמר לי אאמו"ר: האמן לי, אילו דקרו את לבי כחרב לא הייתי חש ברע כאותו רגע שאמר לי זקה"ק 'הי לך', ובאותה שעה הרגשתי שנשמתי פורחת מקרבי, ואם היה זקני מוסר לי עוד גילדן אחד לא הייתי יכול עוד לעמוד ולהתקיים.

זה היה הכח של הצדיקים הקדושים אשר המאיסו את הממון גם בעיני אחרים, וכמו שמסופר על צדיק אחד שתלמידו הזכיר בפניו תיבת 'געלמ', ונענה אותו צדיק ואמר: 'געלמ, פע', והעיד התלמיד שבמשך זמן רב מאז שמע זאת מרבו היה מתחלחל כל פעם שנוכר במעות שהיו אצלו מאוסים עד מאד.

ובודאי מי ששקוע בתאוה מגונה זו, אינו מרגיש כלל בזהמתו, כי טוב לו במצבו זה, כדוגמת מי שנולד וגדל באשפה שאינו חש כלל שום

שחטאת קודמת לעולה בהקרבתה, ואם כן למה נזכר בפסוק זה עולה קודם החטאת.

וביאר על פי דברי הזוהר הקדוש (פרשת ויקרא, ח"ג דף כג, ב) על הכתוב (ויקרא ד, כג) או הודע אליו חטאתו אשר חטא, ומאן דקאים בליליא למלעי באורייתא, אורייתא קא מודעא ליה חוביה, ולא באורח דינא, אלא כאמא דאודעא לברה במלה רכיך, והוא לא אנשי ליה, ותב בתיובתא קמי מאריה. [פירושו, מי שקם בלילה לעסוק בתורה, התורה מודיעה לו חובותיו, ולא במדת הדין, אלא כמו אם המודיעה לבנה במלות רכות, והוא אינו שוכח, ושכח בתשובה לפני אדונו].

הוי אומר שהאיש שלא למד עדיין תורה אינו מכיר בחטאיו, ואינו יודע שנתחייב בחטאת, ולכן עוסק הוא בתחילה רק בתורת עולה ומנחה שהם קרבנות נדבה, במטרה שהלימוד בתורת עולה ומנחה יחשב לו כאילו הקריב עולה ומנחה, אכן לאחר שהחל לעסוק בתורה הרי התורה מודיעה לו חובותיו, וזוכה הוא לראות ולהכיר כי פשעיו עצמו מספר ורבו עוונותיו מלמנות, ונוכח לראות כי בעצם חייב הוא בקרבן חטאת, ואז תיכף ומיד מתחיל לעסוק בתורת חטאת כדי שייחשב לו כאילו הקריב חטאת ויתכפרו חטאיו אשר נכשל בהן, לכן הקדים הכתוב תחילה 'זאת התורה לעולה ולמנחה', ועל ידי לימוד התורה הוזהר בא לידי הכרה שצריך ללמוד גם תורת 'ולחטאת ולאשם', עכר"ק ורפח"ח.

*

אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, כי אחרי שהכתוב מדבר על קרבן העולה הבאה לכפר על הרהור הלב, על כך באה הזהירות והזריזות להישמר ממשבת רעה, ועל כך הוסיף רבי שמעון ואמר ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כים, פירושו, זירוז מיוחד בענין שמירת המחשבה צריך מי שהוא טרוד תמיד בחסרון כים, היינו להרבות ממון בכיסו, כי אדם כזה עלול מאד להיכשל במחשבות זרות, ונוקק הוא לזירוז מיוחד שלא יפול ברשת היצר הרע, ויגיעה רבה דרושה לו שיוכל לשמור על קדושת מחשבותיו וטהרת לבו.

***

עוד בכתוב זה, וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו - כתב בעל הטורים, משה לאמר צו את, סופי תיבות למפרע 'תורה', צוה אותם שיעסקו בתורה. זאת תורת העולה היא העולה, לומר כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה (מנחות ק, א), ע"כ.

אודות מאמר חז"ל זה שכל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה, ראיתי בליקוטי דברי תורת של הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע שכתב דבר נחמד לפרש הכתוב להלן בפרשה (ו, א-ב) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים, ודקדק שהרי אמרו בגמרא (זכחים ז, א)

ולא מקיימם באמת, עכל"ק. הנה כי כן, הרי אמרו חז"ל (יבמות סה, ב) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ואם כן, איך אפשר ללמוד לאדם את כל ההלכות המבוארות בשולחן ערוך, והלא יתכן שכאשר יבוא לשעת מעשה ישכח ולא יוכל לקיימם באמת, והרי זה בבחינת דבר שאינו נשמע, על כן פתח המחבר תחילה 'תגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו', כי אכן אם לא ישכים בבוקר לעבודת הבורא ולעסוק בתורה, אזי לא יידע ולא יכיר מה לשמור ולקיים וכמה לא ייכשל, אולם המשיכים לעסוק בתורה הקדושה קודם אור היום בדחילו ורחימו, כשכל כוונתו לעשות נחת רוח לבורא כל עולמים ובמטרה לזכות לכתרה של תורה באמת, אזי מתקיים בו 'אורייתא קא מודעא ליה חוביה', לדעת את הדרך ילך בה, לשמור ולקיים ולעשות ככל אשר יהגה בתורה הקדושה, ופתאום יזכר בכל מעשיו הנושנים שלא היו כהוגן, ויווכח לראות כי עליו לעשות תשובה גם על דברים שכבר נשכחו ממנו, וגם יועיל לו מכאן ולהבא שכל מה שילמד בשולחן ערוך יזכר בשעת מעשה כאשר תבוא לידו לדעת מה לעשות.

ואבן ככל המקומות בהם היו יראי ה' וישיבות קדושות, היה הלימוד לפנות בוקר אחד מעיקרי סדרי הלימוד, שעות הרבה קודם התפילה, וכן ראו עיני ככל אלו המדינות פולין וגליציה והונגריה, בערים לודז', ווארשא, קראקא, טורנא ועוד, שהיו בתי המדרש מלאים בלומדים שעסקו בתורה הקדושה כמה שעות קודם תפילת שחרית ככל ימות

ענין זה שהביא מהזוהר הקדוש דאורייתא קא מודעא ליה חוביה, עולה בקנה אחד עם מה שכתב רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בהנהגות האדם (אות א) וזל"ק, הראשון צריך האדם ללמוד גמרא ופירש"י ותוספות ומפרשים וכו', כל אחד לפי השגתו, והפוסקים אחריהם, ומתחלה ילמוד שלחן ערוך אורח חיים, וצריך להתפלל להש"י שיבא על האמת וכו', לכן צריך האדם להתחרט מאוד על עונותיו, ולהתבודד עצמו קודם אור היום, וכו', ויבכה בדמעות, וגם ביום לפעמים יתבודד, ואז יראה בעצמו שעמדו עונותיו נגד עיניו, ויזכור את חטאתיו ועונותיו ופשעיו כהרים וגבעות אשר מעולם לא זכר אותם אם עשה ככה, עכל"ק.

השקוע בגשמיות אינו מרגיש כלל בחטאיו, וכמאמר הכתוב (משלי ל, ב) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי כל און, וביותר הרברים אמורים בעבירות שאדם דש בעקביו, כלשון הרע ורכילות, אכילה ושתיה שלא כדת, ביטול תורה וכדומה. לעומת זאת, יהודי המשיכים קום קודם אור היום ומברך ברכות התורה בכונה טהורה, ומתיישב לעסוק בתורה לשמה, הרי ככל שירבה ללמוד כן יכיר ויווכח בחטאיו ועונותיו וישוב עליהם בתשובה.

לבן פתח מרן המחבר את ראשית דבריו בשולחן ערוך 'תגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו', כי כתב שם עוד בהנהגות האדם, שחטאת נעורים של האדם הראשון מסמין עיניו שלא יראה, אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו, אבל הוא בעצמו שוכח

הטורים שנרמזו כאן מה שאמרו שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ואימתי יעסוק בתורה - הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר, מורה על חשיבות לימוד התורה בלילה, ואחרי שיעסוק האדם בתורה הקדושה כל הלילה, יכיר ויראה בכל חטאיו ועוונותיו אשר נשכחו ממנו, ועל ידי זה יידע כי נחייב חטאת ואשם, ואזי יבוא ללמוד תורת חטאת ותורת אשם המובאים בהמשך הפרשה, כדי שיעלה לו הלימוד במקום הקרבת קרבן חטאת ואשם.

*

לפי דרכנו יבואר מה שכתב רש"י, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש חסרון כים, ועל דרך שכתב באור החיים הקדוש זו"ל, וחסרון כים שאמר רבי שמעון רבו בו הפירושים, יש אומרים לאו דוקא חסרון כים אלא הוא הדין ריבוי הצער, ויש אומרים כי היה בטל ממלאכתו כל הלילה והוא חסרון כים וכו' עיי"ש, ובכלל יקר כתב זו"ל, אין זירוז כי אם במקום עצלה, וכתוב (משלי יט, טו) עצלה תפיל תרדמה, וכתוב (שם ה, ט) עד מתי עצל תשכב, וכאן הוא מצוה שיתעסק ביקדת אש כל הלילה עד הבוקר, ויש לחוש שמצד העצלה המצויה באדם יבוא לידי תרדמה ויקלקל הקרבן, על כן הוא צריך זירוז וכו' עיי"ש.

אלה הדברים מאירים לנו נתיבות לענינו, כי הנה מי שמרוד כל היום בעסקיו ומלאכתו קשה לו להגות בלילה בתורה, כי חושש לחסרון כיסו וביטול מלאכתו ביום, ולכן

השנה. ברודניק על אף שהיתה עיירה קטנה, הרי בשעה ארבע לפנות בוקר היה בית המדרש מלא עד אפס מקום ביהודים שישבו ועסקו בתורה הקדושה. לעומת זאת באלו המקומות שהחלו להחמיץ ושינו מדרך האמת, אחד מהדברים הראשונים שביטלו היה ענין הלימוד קודם התפילה, ברצונם ללכת אחרי מנהגי הגויים שפותחים לימודיהם בשעת בוקר מאוחרת מאד.

ענין הדבר, כי מאחר שהלימוד לפנות בוקר מביא את האדם לידי זכירת עוונותיו, וכדברי הוזהר הקדוש דמאן דקאים בליליא למלעי באורייתא אורייתא קא מודעא ליה חובה, אזי הסטרא אחרא מתגברת בכל כוחה נגד זה, להפריע ולמנוע בני אדם שלא יבואו לידי כך. מי שנחלש בעבודת הבורא ושמירת התורה והמצוות, ראשית קלקולו היא על ידי שקשה עליו להשכים ללמוד קודם התפילה, וזה סימן כי הסטרא אחרא חוששת שמה על ידי כך ישוב בתשובה שלימה, ועל כן היא מפריעתו מזה בכל כוחה, ומקשה עליו את ההשכמה קודם אור היום להגות בתורה הקדושה.

*

על פי הדברים האלה נראה לבאר סמיכות הכתובים בסוף פרשת ויקרא לתחילת פרשת צו, וכפר עליו הכהן לפני ה' ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה, ומפרש הכתוב כיצד יזכה האדם לשוב בתשובה שלימה על כל עוונותיו ויתכפרו חטאיו, כאשר יקיים בעצמו זאת תורת העולה, שיעסוק בתורה הקדושה, וכדברי בעל

כיס, ויוכל לקיים בעצמו היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר, בעסק התורה.

זהו שאמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס, רומז על לימוד התורה הקדושה בלילה עד הבוקר, כי זה החושש להיות ניעור בלילה מחמת חסרון כיס בביטול מלאכתו ביום, הוא צריך לזרוז מיוחד על הדבר שלא יתפתה לשמוע לדברי היצר הרע, רק יישב ללמוד כל יום קודם אור הבוקר, וכיון שיקיים ויעשה זאת, יווכח בעצמו כי לא נגרם לו שום הפסד או חסרון כיס על ידי זה, והתורה הקדושה תלמדהו ותדריכהו בדרך הטוב והישר להכיר ולראות כי אין פרנסתו באה לו כי אם מידיו של הבורא כל עולמים הון ומפרנס לכל ברואי העולם.

יעזור השי"ת ויחוס על בני ישראל
לחוננם דעת ולנמוע בלבכם
אהבת תורה ויראת שמים, ויקיים בנו מקרא שכתוב (דברים כו, יט) ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דבר, שזוכו בני ישראל להכיר ולידע שהם נעלים וגבוהים משאר אומות העולם, ושעליהם לנהוג בעצמם כן, לחיות חיי קדושה וטהרה. כן יעורנו ה' אלקינו שיהא החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו, תחילה וראש לפדיון נפשנו, וניגאל גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

תיכף נגמר היום הולך לישון למשך כל הלילה לאגור כח לעבודתו למחרת, ואינו שם על לב להתבונן ולחשוב חשבונו של עולם כי מה בצע לו לעבוד ביום ולישון בלילה וחוזר חלילה כל ימיו אשר הוא על האדמה, ומה תכלית ישיג בזה שיזכה לחיי העולם הבא. אך באמת כדי להבין זה הדבר נופא אי אפשר בלא לימוד התורה, אשר היא תביאהו לידי כך שיעצור ממרוצתו השוטפת בעולמו הגשמי ויתבונן מה חובתו כלפי בוראו, ושלא יהא שקוע אך ורק בתאוות האכילה והממון רח"ל.

לואת יידע נא כל אחד ואחד,
הן הבחורים והאברכים והן בעלי בתים, כי עליהם להשכים וללמוד קודם תפילת שחרית כמה שעות, לעסוק נגמרא ותוספות, ורק אחר כך יוכלו להניח תפילין כמצות הבורא ב"ה, שנאמר בהם (שמות יג, ט) והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים. אבל אם כל מעייניו נתונים אך ורק לקבץ הון רב בעבודת פרך, מה לו כי יצא ממצרים לעבוד עבודה קשה גם כאן, ואם לא לעסוק בתורת ה' בפיך, מה לו להניח תפילין. ואחרי שיקיים כן בנפשו לעסוק בתורה הקדושה קודם התפילה והנחת התפילין, יזכה להודרך ולהכיר כי אינו זקוק כל כך לרוב הון, כי רעה חולה היא תאוה זו, ורעה ומרה היא הרדיפה אחריה, ואזי יווכח כי אין בהשכמת הבוקר שום חסרון

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

דרך ארץ קדמה לתורה

מ, ב) באנשי הדור ההוא שעברו על ג' עבירות חמורות, וכבר נאמר (יחזקאל מו, ב) הודע את ירושלים את תועבותיה, והיאך זה לא ידעו על מה אבדה הארץ עד שפירשו הקב"ה בעצמו. וכן יש לבאר הלשון אשר נתתי לפניכם, דהיה די לומר על עוכם את תורת. ועוד צריך ביאור מהו חומר הפגם במה שלא ברכו בתורה תחילה.

וביאר כ"ק אדמו"ר זי"ע באחת משיחות קדשו, דהנה ההקדמה הראשונה לקיום תורה ומצוות היא המצוות שבין אדם לחברו, כי דרך ארץ קדמה לתורה, וכמוכא בכתבי רבי חיים ויטאל (שער הקדושה, חלק א, שער השני) בסיבת הדבר שעניני מדות ודרך ארץ אינם נזכרים בתורה, כיון שדרך ארץ קדמה לתורה, וכלא מדות טובות הריהו כבהמה ואינו בכלל בנדר אדם, ואין באפשרות לכתוב עניני המדות בתורה לפי שמי שמדותיו גרועים רח"ל ואינו מזוכם אינו יכול כלל לגשת לתורה, כי הוא ראשית לכל דבר, ורק מי שיש לו מדות טובות הוא יכול לגשת לעסוק ולהגות בתורה הקדושה, יעו"ש באריכות.

בתורה"ק (ויקרא ו, א-ב) וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר וגו'.

יש לדקדק בכפילות תיבת לאמר ב' פעמים. ובבעל הטורים, מש"ה לאמר צו א'ת סופי תיבות תורה, ויש לבאר השייכות.

מצוות שבין אדם לחברו הם הקדמה לתורה

נקדים מאמר הגמרא (נדרים פא, א; בבא מציעא פה, ב), אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה מ, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב (שם, יב) ויאמר ה' על עוכם את תורת. אשר נתתי לפניכם, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה.

והמאמר הלז הוא משולל הבנה, דהאם לא ידעו החכמים והנביאים את העוונות שמנו חז"ל (יומא

הקב"ה בעצמו, על עונם את תורתי אשר נתתי לפניכם, היינו חלק התורה ששייך לפניכם, בין אדם לחברו ולא בין אדם למקום, דכיון שנתקיים בהם איש את רעהו חיים בלעו ולא התנהגו באהוה ורעות זה לזה, אזי לפתח חטאת רובץ והיצר הרע נכנס בהם כארס של עכנאי עד שבאו לשאר עבירות חמורות בענינים שבין אדם למקום.

בן מצינו כתוב (בראשית ו, יא-ג), ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס וגו', ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם וגו'. ופירש רש"י, ותשחת הארץ, לשון ערוה ועבודה זרה, ותמלא הארץ חמס, גזל, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל, עכ"ל. נמצא דאף שאנשי דור המבול היו רעים וחמאים בגילוי עריות ועבודה זרה, לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל שהוא בענינים שבין אדם לחברו.

ואמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה, רצ"ל שלא ברכו בתורה תחילה ברכת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, רצ"ל שנתן התורה שתהא לנו ובינינו, ולא רק במצוות שבין אדם למקום. וזוה בחר בנו מכל העמים, כי מעלתם המיוחדת של בני ישראל הוא בהיותם באחדות גמורה, כמו שהיו כמתן תורה כאיש אחד בלב אחד. ולעומת זאת הגויים המה מעלמא דפרודא (וזה"ק, פרשת בהר, ח"ג דף ק, א), וכן איתא במדרש (ויקרא רבה ד, ו), בעשו כתיב ביה שש נפשות וכתוב בו נפשות

לבן מצינו כמתן תורה (שמות יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, וברש"י, שהיו כאיש אחד בלב אחד. וזאת כי האחדות בין ישראל ומדות טובות בין אדם לחברו, הם הקדמה מוכרחת ללימוד התורה, והם הפתח להתעלות בקיום תורה ומצוות, ובלי מדה זו לא היו יכולים לגשת לקבלת התורה. ולדאבוננו אנשים מקילים באיסורים שבין אדם לחברו, ואינם שמים אל לבם שבאותן עשרת הדברות שכתוב בהם אנכי ולא יהיה לך, כתוב גם איסור לא תחמוד ולא תגנוב, ובכל עשרת הדברות ישנם יותר מצוות בין אדם לחברו מאשר ענינים בין אדם למקום.

ובן מצינו בחז"ל (יומא פה, ב) עבירות שבין אדם למקום יום הכיפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו. ולכמה פוסקים (ר"ף על העין יעקב, יומא שם; ברכי יוסף, אורח חיים, סימן תרו, ס"ק א; ועיין נועם אלמלך, פרשת בהעלותך, ד"ה וזהו ועתה ישראל) כל זמן שיש בידו עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר ואין הקב"ה מוחל לו גם על עבירות שבין אדם למקום.

אשר בחר בנו מכל העמים שהם מעלמא דפרודא

בזה מבואר מה שלא ידעו החכמים והנביאים על מה אבדה הארץ, כי הם ידעו והכירו את גדלות בני ירושלים המסולאים בפו, שהיו עם חכם ונבון מצויינים בתורה, והיאך זה אירע להם ליפול כל כך עד לדיוטא התחתונה ולעבור עבירות חמורות. עד שפירשה

ומדות גרועות. והביא לראיה מופק העוף על שנהגה מן הגול לא נתקרב לגבי המזבח כי לא לרצון יהיה (ויקרא רבה ג, ד), והגם שהעוף לא נצטווה, הנה הש"י שונא החמם עב"ד, עכלה"ק.

נמצינו למדים מדבריו הקדושים על חומר הענין של זהירות ממזון שאינו שלו, שכאשר האדם נהנה ממזון שהגיע אליו שלא ביושר ושלא באמונה, הרי זה משפיע לרעה על הבנים, ולכן גם אותם הבנים שבקמנותם היו נראים כיראי שמים ושהולכים בדרך ה', בהיותם מתפללים כראוי ומתמידים בלימודם, מכל מקום ככל שהם מתבגרים וההתבגרות באה להם מכת האכילה והמזון שאביהם השיג שלא כדת, הרי הם יורדים ופוחתים ממדרגתם יותר ויותר תחת שיתקיים בהם מעל"ן הקודש ומצוה גוררת מצוה.

ואף שאין האשמה תלויה בהם, כי הלא אביהם הוא זה שהביא להם מזון לאכול, מכל מקום נכנס בהם פגם, וכמו הראיה שהביא מופק העוף שאין מקריבין אותו על גבי המזבח כיון שנהגה מן הגול, ואף שלגבי העוף בוודאי נחשב כאונם וחוסר ידיעה. וכך מתקיים הכתוב (ירמיה לא, כח) אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה, דאף אם הבן נולד עם נשמה גבוהה, מכל מקום כיון שנתפסם במאכלים שלא הגיעו על אדני היושר והאמת, הריהו פוחת והולך. ואם כך הוא אצל הבן, כל שכן אצל האדם בעצמו, דכשאינו נוהר בעניני בין אדם לחברו ומשאו ומתנו אינו באמונה, שהוא בוודאי יורד ממדרגתו ומתרחק מהש"ת.

הרבה דכתיב (בראשית לו, ו) ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו, וביעקב שבעים נפש וכתיב ביה נפש אחת, דכתיב (שמות א, ה) ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב וגו'. וכיון שבני ישראל באותו הדור לא התנהגו באחדות ואהבה כנרמז במה שלא ברכו בתורה תחילה, דין גרמא שירדו מטה מטה עד שאבדה הארץ.

מזון שלא בא ביושר גורם לירידה ברוחניות אצל הבנים

הנה בין עיקרי הדברים של מצוות שבין אדם לחברו הוא הזהירות מלהנות ממזון הזולת שלא ביושר, ומה נוראים הדברים שכתב זק"ק מוהרצ"א ז"ע בספה"ק אגרא דפרקא (אות קבו) וז"ל: אמר כבוד אדמ"ו הרב הקדוש מה"ר מנחם מענדל [מרימנוב], על מה שהוא מן התימא, שאנחנו רואין כמה פעמים הילדים בקמנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלמוד תורתם, ומתפללים בכוונה, ועונים אמן יהא שמיה רבה, ואמן, ומיישרים אורחותם, ואחר כך כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במדות גרועות ומבטלים התורה והתפלה וכיוצא, ומאין יתהווה זה, הרי התורה שלמדו בקמנותם והוא הבל שאין בו חטא (שבת קי"ב, ב), היה מהראוי שתעמוד למשען להם ויוסיפו אומץ בנפשותם כי מצוה גוררת מצוה. ואמר הוא ז"ל שהוא על שאבותם האכילו אותם מזון גול, שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה ונתפסמו באיסורים ושב להם לבשר מבשרם, ועל ידי זה נולדים להם תאוות

לימוד מקרבן עולה שהקב"ה שונא את הגזל

זהו הרמז בכתוב, וידבר ה' אל משה
לאמר צו את אהרן ואת בניו, כי
אהרן הכהן היה מושלם בענינים שבין
אדם לחברו בהיותו אוהב שלום ורודף
שלום, וכן כתיב (מלאכי ב, ד) כי שפתי כהן
ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, היינו
שהיה מלמד תורה לישראל. ולכן צריך
משה רבינו לומר לאהרן שהוא יקיים
לאמר, ודרשו חז"ל (בראשית רבה ע, א) א
לאמר לדורות, שידעו בני ישראל לדורות
עולם, זאת תורת, רצ"ל אם רצונם
להתעלות בתורה ובקיום מצוות, צריכים
הם ללמוד מן העולה, על דרך דמצינו
בגמרא (סוכה ל, א) אמר רבי יוחנן משום
רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב (ישעיה סא,
ח) כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל
בעולה, משל למלך בשר ודם שהיה
עובר על בית המכס, אמר לעבדיו תנו
מכס למוכסים, אמרו לו והלא כל המכס
כולו שלך הוא, אמר להם ממני ילמדו כל
עוברי דרכים ולא יבריחו עצמן מן המכס,
אף הקדוש ברוך הוא אמר, אני ה' שונא
גזל בעולה, ממני ילמדו בני ובריחו עצמן
מן הגזל.

ואתי שפיר מה שהסמיך המדרש
(ילקוט, פרשתו, אות תפ), מה
כתיב למעלה מן הענין, והיה כי יחטא
ואשם והשיב את הגולה (ויקרא ה, כג),
ואחר כך זאת תורת העולה, אם בקשת
להקריב קרבן, לא תגזול לאדם כלום,
למה כי ה' אוהב משפט שונא גזל
בעולה. ואימתי אתה מעלה עולה ואני
מקבלה, כשתנקה ירך מן הגזל. אמר דוד,
מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו

נקי כפים ובר לבב (תהלים כד, ג-ד).
ומתחילת הקרבנות אתה למד, אדם כי
יקריב מכם (ויקרא א, ב) אמר הקדוש ברוך
הוא, כשתהא מקריב לפני תהא כאדם
הראשון שלא היה גזול מאחרים, שהוא
היה יחידי בעולם וכו'.

וזהו לימוד גדול לנו ולבנינו אחרינו,
שאם חפצים להצליח ולהתעלות
בתורה, צריכים להתרחק מן הקצה אל
הקצה מכל נדנוד פגם בענינים שבין אדם
לחברו, ובפרט במה שנוגע לממון חברו,
שלא להנות מממון שהגיע שלא ביושר
ולא במשא ומתן באמונה, כי הם תרתי
דסתרי כמו אש ומים, ורק כאשר ימשוך
ידיו מן הגזל יזכה הוא בעצמו וכן בניו
אחריו להתקרב אל ה' בקיום תורה
ומצוות.

חקת התורה תלוי בחוק לישראל דמוזוני

בן נרמז ענין זה בפרשת פרה אדומה
שנאמר (במדבר יט, א-ב) וידבר ה' אל
משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה
אשר צוה ה' לאמר וגו' ויקחו אליך פרה
אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר
לא עלה עליה עול וגו'. ועמדו בזה (עיין
כלי יקר, שם) למה כתב זאת חקת התורה
ולא חקת הפרה.

ויש לומר על דרך דמצינו בחז"ל (ביצה
טו, א) דהאי חק לישראל דמוזוני הוא
דכתיב (בראשית מו, כב) ואכלו את חקם
אשר נתן להם פרעה. ובא הכתוב לרמוז,
זאת חקת, דלפי איך שיתנהג האדם
בפרנסה ובחק דמוזוני, כך יהיה אצלו
התורה, דאם יהא נזהר מליגע בממון

יד או בגול או עשק את עמיתו. וכוזהר הקדוש (פרשת ויקרא, ח"ג דף טו, א) ביארו, **נפש כי תחטא**, דהתורה מתמה מאין בא זה לנפש מישראל שחטא לפני ה'. והיינו דהיאך בא לאדם מורע אברהם יצחק ויעקב שיש לו נפש קדושה מתחת כסא הכבוד, שיהא נכשל בעבירות חמורות ושהתאוות יהיו שולטות עליו ללא מצרים, וגם יצרו הרע מושל בו ונופל מטה מטה ואין לו יום שאין קללתו מרובה משל חברו, עד שבא לידי ומעלה מעל בה'. וגם האדם בעצמו עומד ומתמה היאך אירע לו כזאת ליפול לכאר שחת בנוקבא דתהומא רבא.

ועל זה השיב הכתוב, שעווננו החל כאשר וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגול או עשק את עמיתו, היינו כאשר התחיל בענינים שבין אדם לחברו שנדמו בעיניו כדברים קלים שאין בהם ממש, כמו להנות מממון חברו שלא ביושר ולא בדין, וכיון שהתחיל בזה נתקיים בו מה שאמרו חז"ל (אבות ד, ב) עבירה גוררת עבירה, וכך ירד ירידה אחר ירידה למעול מעל בה'.

[מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעיון
ש"ק פרשת צו תשנ"ז]

חברו ויתרחק מכל נדנוד וחשש גול והונאה, אזי יזכה לתורה, ואם לאו לא יזכה.

זהו הרמז בהמשך הכתוב, ויקחו אליך פרה אדומה תמימה, קאי על נפש תמימה וזכה מן החטא, וכמו הבן הקטן שבצעירותו הוא נקי מכל רכב ונשמתו זכה וטהורה, אך בגדלותו הוא פוחת והולך ולפתע רואים אשר לא עלה עליה עול, רצ"ל שפרק מעצמו עול תורה ומצוות ונתרחק מכל נקודה של יראת שמים, ותתמה היאך עלתה זאת ומה קרה לו. והתירוץ לזה הוא להתבונן בזאת חקת, היינו לפי איך שהאב מתנהג בחקת המזוני כך יהיה התורה אצלו ואצל בניו ולכן אין לאב לתלות האשמה בבנו ולכעוס עליו על שאינו משקיע דיו, כי האשמה תלויה בו בעצמו על התנהגותו בממון שלא כדת, והיא אשר השפיעה על נפשו ונשמתו של בנו.

לזול בממון הזולת מביא למעול מעל בה'

בזה יבואר הכתוב בסוף פרשת ויקרא (ה, כא) נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת
לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד

בטלפון: 052-7140042

יעמדו על הברכה

ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הר"ר משה דוד שלמה אייזנבך הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ג ר' חיים רפאל שליט"א, וחתן הרה"ח ר' עזריאל רייכמן הי"ו
לזכות בנו פינחס נפתלי הערץ שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר דוד צבי ארנברג הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

בן הרה"ח ר' מנחם מענדל הי"ו, וחתן הרה"ג ר' יחזקאל רייך שליט"א
לזכות בנו אלימלך אלעזר שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר דוד משה ויינברג הי"ו

ביתר עילית

בן הרה"ח ר' אלחנן הי"ו, וחתן הרב יהודה טאובר שליט"א
לזכות בנו אברהם יצחק מאיר שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר שמואל פולק הי"ו

קרית צאנו, נתניה

בן הרה"ח ר' משה יהודה הי"ו, וחתן הרה"ג ר' אלעזר שימון שליט"א
לזכות בנו אברהם שמעיה שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר יעקב לוי הי"ו

קרית צאנו, טבריה

בן הרב יצחק אייזיק שליט"א, וחתן הרה"ח ר' מרדכי שלמה גבירץ הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

הר"ר חיים שלום צבי פרידמן הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ח ר' כתר'אל הי"ו, וחתן הרה"ג ר' מנחם מענדל שולד'נר שליט"א
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר יעקב איתמר רייך הי"ו

קרית צאנז, טבריה

בן הרה"ג ר' בן ציון שליט"א, וחתן הרה"ח ר' משה טהלר הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר אברהם שימון הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ג ר' אלעזר שליט"א, וחתן הרה"ח ר' משה גליק הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יוכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

משפחת רוט הנכבדה הי"ו

לעילוי נשמת

אביהם איש חסיד נאמן וירא אלקים
הרה"ח ר' אלימלך הכהן ב"ר יצחק אייזיק ז"ל רוט
נלב"ע ביום כ"א אדר ב' תשמ"א
תנצב"ה

*****

מרת גוטמן תחי' - ירושלים

ובניה הנכבדים

הרה"ג ר' שלמה צבי גוטמן שליט"א - ירושלים
והרה"ח ר' ישראל נח גוטמן הי"ו - ירושלים

לעילוי נשמת בעלה ואביהם

איש חסיד נאמן ומסור שזכה לעמוד לימין קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע
ויבחה"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, רחים ומוקיר רבנן ואיהו גופיה צורבא מרבנן,

רודף צדקה וחסד, איש חי ורב פעלים, מוקני ונכבדי עדתנו הק'

הרה"ח ר' משה דוד בן הרה"ח ר' שלמה ז"ל גוטמן

נלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ט

תנצב"ה

הרה"ג רבי **יעקב אברהם כהן שליט"א** – רב שכונת 'רמת הצפון' ירושלים
לזכות **בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה** במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח **משה סופר שיחי**
בן הרה"ג ר' **מרדכי יהודה שליט"א**, ר"מ בישיבת ערלוי
בן הגה"צ רבי **יעקב שליט"א**, רב ואב"ד קהל ערלוי בביתר עילית
וחתן האדמו"ר **משעדליץ שליט"א**
החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, כ"א אדר ב', באולמי בית ישראל ירושלים
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' **מנחם מענדל וקסמן הי"ו**
קרית צאנז, נתניה
לזכות **בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה** במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח מורינו **זאב אריה קליין שיחי**
בן הרה"ח ר' **משה דוד הי"ו**
החתונה אי"ה ביום ראשון הבעל"ט, כ"א אדר ב', באולמי 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

לעילוי נשמת

רב האי גאון וצדיק, רם המעלה, מחסידי קמאי, מגדולי מעתיקי השמועה
מצדיקי הדורות, מצניע לכת עם ה' אלקיו, גרים באוריינתא תדירא,
מרכיץ תורה וחסידות בקהילתנו הק', הירבה בעשיית צדקה וחסד,
שהיה דבוק ומקושר לכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ויבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
הגה"ח רבי **חיים מנחם מענדל** בן הרה"ח ר' שמואל זצ"ל **שטייגר**
ראש כולל 'מדרש שמואל' בביהמ"ד המרכזי בקרית צאנז נתניה
נלב"ע ביום כ"ה אדר ב' תשע"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י **אחד ממוקירי זכרו הי"ו**

משפחת ראטה הנכבדה שיחי

לעילוי נשמת

אימם מרת **מלכה** בת הרה"ח ר' יצחק ז"ל
אשת הרה"ח מוה"ר **חיים אלטר** ז"ל **ראטה**
נלב"ע ביום כ"ה אדר ב' תשע"א

תנצב"ה